

Vědy a filosofie (rozdíly – a)

Pomineme-li tzv. humanitní obory a zvláštní postavení matematiky, platí o přírodních vědách, že k nim neodlučně náleží principiální možnost tzv. přímého (bezprostředního) kontaktu se skutečností, kterou se zabývají. Přiznávám, že už tato formulace sama prozrazuje, že jde původně o jisté „před-uchopení“, „před-pojetí“ filosofické povahy; už termín „bezprostřední“ nepřehlédnutelně poukazuje na anglosaskou empiristickou tradici („immediate experience“), ale nám teď půjde jen o potvrzení toho, že vědec se nejen *může* v rámci své odborné práce skutečně (tj. skutkem, svou aktivitou) legitimně „dotýkat“ toho, co zkoumá a poznává, že tedy nezůstává, nemůže a dokonce nesmí zůstat pouze u myšlení (i když, jak ještě zdůrazníme, bez myšlení se neobejde). Naproti tomu filosof nepochybně počítá také s nejrůznějšími druhy zkušeností i s tím, čeho se lze takto „dotknout“ (musí také mnoho z výsledku vědeckých výzkumů znát, nesmí je zanedbávat a opomíjet), ale musí je svým myšlením vždycky podrobovat reflexi (kontrola, přezkoumávání), pokud je v nich nějak zabudováno něco z myšlení vědce (vědce), a v této reflexi se nikdy svým myšlením nemůže žádné pro sebe rozhodující skutečnosti (kterou sám za skutečnost považuje) nikterak dotknout, nemůže ji uchopit a žádným způsobem s ní nakládat, přenášet, vážit, měřit a jinak jí manipulovat, aniž by překročil svou filosofickou kompetenci. Dalo by se tedy také říci, že rozdíl mezi přírodními vědami a filosofií spočívá v tom, že speciální, pro filosofii výhradní a výlučnou tematickou sférou jsou „skutečnosti“, ke kterým ta či ona přírodní věda má odborný přístup buď jen omezený a částečný, anebo dokonce žádný, i když je (většinou) nezamlčuje ani nepopírá. (Rozvinutím tohoto rozdílu a domyšlením, k čemu vede, nutně dojdeme k nutnosti, rozšířit obecně sdílené pojetí skutečnosti, případně stejně sdílené pojetí toho, co „jest“, co je „jsoucí.“)

(Písek, 100902-2.)